

PALJO Finnaan

FINNA-KONSORTION
OHJAUSRYHMÄN KOKOUS 2/2022
5. Integroidut palvelut ja Finna, esimerkkinä
PALJO-hanke LIITE 3

Maija Ekosaari, maija.ekosaari@gmail.com
Kimmo Kestinen, kimmo.kestinen@tyovaenmuseo.fi

Agenda

- ✓ Puck drop
- ✓ Kuka, mitä, häh?
- ✓ PALJO-hanke
- ✓ Tapaus Werstas
- ✓ Collecte vastaa

maija.ekosaari@gmail.com 2

Lähtökohta: Maria kysyy

- missä määrin sitä [PALJO-kuvatilauspalvelua] on tarkoitus käyttää resoluutioltaan laadukkaampien kuvien myyntiin tapauksissa, joissa tällainen laadukas digikuva on olemassa, eikä sen vapaalle jakamiselle ole juridisia esteitä?
- Mietimme em. toiminnallisuuden soveltuvuutta valtakunnallisen Finna.fin konseptiin --omista Finna-näkymistä tässä ei siis ole kyse.
- Asia on jossain määrin ristiriidassa strategioidemme, Finna-vision kanssa ja EU-tason digitaaliseen kulttuuriperintöön liittyvien tavoitteiden kanssa mm. avoimuuden, laatukriteereiden ja suuriin kuvatiedostoihin liittyvän IIIF-tekniikan hyödyntämisympäristöjen osalta.
- Toisaalta palvelu- tai asiakastoiminnallisuuden integrointi kuuluu myös Finnan toimintaan.
- 1) PALJO-hankkeen yleinen esittely
- 2) Arviota aineistoista

Kuka, mitä, häh?

- COLLECTE
 - Museoiden kokoelmahallintajärjestelmä, jota suomalaiset museot ovat yhteiskehittäneet vuodesta 2015 saakka järjestelmätoimittaja Userix Oy:n kanssa.
 - V. 2022 Collecte-järjestelmää käyttää n. 40 museota
 - Collecten edeltäjä E-kuva (Kantapuu, Akseli) oli ensimmäisten museojärjestelmien joukossa pilotoimassa LIDO-siirtorajapintoja ja tietojen haravointia Finnaan
- COLLECTEN OHJAUSRYHMÄ
 - Collecten kehittäminen organisoitiin uudelleen vv. 2019-2020, kun käyttäjien- ja kehittäjien-määrä alkoi kasvaa nopeasti
 - Collecten kehittämisestä ja tärkeiden, jo päättyneiden, yhteiskehittämishankkeiden tulosten jalkauttamisesta vastaa 8-henkinen ohjausryhmä
 - Ohjausryhmän tukena toimii Pääkäyttäjärinki sekä käyttäjäyhteisö
- HISTORIAALLISIA YHTEISKEHITTÄMISHANKKEITA (E-kuva, Collecte)
 - SAKU (2011-2013) tuotti ensimmäiset LIDO-siirtorajapinnat ja siirsi useiden museoiden tietoja Finnaan
 - SÄMPLE--sähköiset museopalvelut (2014-2015) suunnitteli museoiden digitaalisia palveluita, mm. digikuvakauppaa, osin yhteistyössä Museoviraston Kuvakokoelmat2.0-hankkeen kanssa
- KUVAKAUPPA → KUVATILAUSJÄRJESTELMÄ
 - PALJO-hanketta suunnitellaan fokuksella siirrettiin Finna-tiimin suosituksesta kuvien tilaamisen mahdollistamiseen ja tilausprosessin hiomiseen. Viidessä vuodessa nettimaksut olivat arkipäiväistyneet, Finnaissa PayTrail toiminnassa.

PALJO- PALVELUJA, PALAUTETTA JA JOUKKOISTAMISTA FINNAAN

Maija Ekosaari
maija.ekosaari@gmail.com

Paljon ideaa

- Kuvatilausmahdollisuuden puute Finnassa on ilmeinen
- Collecte-ohjausryhmän piirissä syntyi ajatus Finnaan integroidusta järjestelmästä, joka toimisi rajapintojen kautta järjestelmäriippumattomasti (2016-2017)
- Suunnittelu yhdessä Finnan kanssa (2018), hankerahoituksen haku OKM:ltä
- Alkuun vain kuva kerrallaan
- Maksullisesti tai maksuttomasti
- Kuvatoimitusten ja rahaliikenteen automatisointi mahdollisuuksien mukaan
- Asiakkaan käyttökokemuksen parantaminen

- Finnan näyttökuvien resoluution kasvattaminen (ja vesileimoista luopuminen) vähentää kuvatilausten tarvetta, mutta ei poista sitä

Museot, Arkistot ja Finna yhdessä kehittämisen (2020)

- Parannamme aineistojen näkyvyyttä Finnassa
- Parannamme aineistojen käytettävyyttä → lisätään käyttöä
- Kehitämme ja kokeilemme palveluita aineistotuottajien ja käyttäjien kanssa
- **Palvelut löytyvät Finnasta missä asiakkaatkin jo ovat**
- **Yhteiskäyttöisyys: palvelut rajapintakytkentäisiä**
- **Digitaaliset palvelut kehitetään kaikille järjestelmille yhteisiksi**

mai.ja.ekosaari@gmail.com

12.5.2022

7

Tavoitteet: Suunnitellaan, testataan, parannetaan (2020)

- **Suunnitelma, konsepti & käyttöliittymäluonnokset kuvatilau-**, palaute- ja joukkoistamispalveluun
- **Kuvatilauspalvelupilotin testaus** Finna-tiimin kanssa
- Palaute- ja joukkoistamispalveluiden testaus ja parantaminen
- Tarjoaa Finna-tiimille kehittämisresursseja
- Ehdotus digitaalisten palveluiden hallintamalliksi
- Monen pienen toimijan projektin tehokas seuranta ja raportointi

mai.ja.ekosaari@gmail.com

12.5.2022

8

Haluatteko PALJO:n? (2020)

- Suunniteltu Finnassa käytettäväksi palveluksi **taustajärjestelmästä riippumatta**
- Taustajärjestelmän pitää tuottaa tarvittavat tiedot (organisaatio tallentaa)
- Taustajärjestelmän LIDO-rajapinnan pitää mahdollistaa niiden haravointi Finnaan (järjestelmätoimittaja ohjelmoi rajapinnan)
- Taustajärjestelmästä REST-rajapinta PALJO-tilauspalveluun (järjestelmätoim.)
- Sopimus Paytrailin kanssa (organisaatio tekee)
- Sopimus PALJO-tilauspalvelun käytöstä (hinnoittelumallia suunnitellaan)

maiya.ekosaari@gmail.com

12.5.2022

9

TAPPAUS WERSTAS

Kimmo Kestinen

Mitä meillä oli ennen Finnaa

- Museoiden julkisille kokoelmaselainohjelmille yhteinen ominaisuus on ollut kuvatilauksmahdollisuus
- Kuvatilauks ei välttämättä ole tarkoittanut rahallista korvausta
- Kuvamyynnissä ei yleensä ole kyse taloudellisesti suurista summista, mutta osana museoiden ja yksityisten keskusarkistojen omarahoitusta sillä on ollut merkitystä
- Kuvatilauks on voinut toimia kontaktin luomisen motiivina asiakkaiden kanssa
- Kokoelmahallintajärjestelmä vaatii myös taloudellisia panostuksia
- Kaikki organisaatiot eivät ole samanlaisessa asemassa taloudellisesti

Nykytila Werstaalla "hybridimalli"

- Werstaalla noin puolet kuvatilauksista tulee oman kokoelmaselaimen kautta ja puolet Finnan kautta
- Omassa palvelussamme tilaaja voi valita useita kuvia kerrallaan, antaa lisätietoja kuvien käyttötarkoituksesta, toimitusaikatoiveen jne.
- Tilauksen käsittely on palvelutoimintaa (esim. onko kuva teknisesti riittävä käyttötarkoitukseen, olisiko saatavilla mahdollisesti parempia vaihtoehtoja)
- Lasku asiakkaalle erikseen vain käytetyistä kuvista
- Finnan kautta tehdyssä tilauksessa tiedot pitää "nyhtää" asiakkaalta.
- Pahimmillaan Finnasta tulevaan tilaukseen on liitetty vain kuvan thumbnail, josta ei käy ilmi millään tavoin tunnistetta.

Esimerkki aidosta tilauksesta

Aurinkoista tiistaita!

Löysin finna-palvelusta kuvan Kekkoesta ja Silviasta. Olisiko mahdollista saada tämä kuva ilman vesileimaa julkaisukäyttöön? Teen lehtijuttua Kemiönsaarella olevasta talosta, jossa Silvia ja Ruotsin kuningas yöpyivät nuorena - ja talon omistajalla taasen on kytkös Kekkoeseen.

<https://finna.fi/Record/werstas.M011-1496484>

Käyttäisimme kuvaa vain tämän jutun yhteydessä, sekä paperilehdessä että nettiversiossa.

Terveisin,

xxx xxxx

Hinnoitteluperuste/ kategoria (esimerkkejä)	Selite: tarkempi selite sekä koot ym. (esimerkkejä)	Hinta €
Organisaatio valitsee ja nimeää 1-7 kategoriaa	Organisaatio määrittelee kategorian selitte en ja niiden rajaukset samoin kuin tuotteen tai palvelun hinnan	esim
1 Yksityinen- ja opetuskäyttö	Yksityiskäyttö, opetus omina, xxx museot, opinnäytteet, yliopistojen tieteelliset julkaisut ja xxx kaupunki/kunta	111
2 Yleishyödyllinen	Yleishyödyllisten kulttuurijärjestöjen, kotiseutu yhdistysten ym. julkaisut	222
3 Media	Aikakaus- ja päivälehdet, kirjat, e-kirjat, TV-ohjelmaa näyttelyt, sovitut ja lausutus, internet	333
4 Myyntituottot	Julistukset, postikortit, ilmoitukset, kirjojen kannot	444
5 Sopimusasiakkaat	Kuva toimitetaan ilman maksua hetta, jotta toimitus sujuu nopeasti. Näin asiakas lasutetaan käsin kunkin organisaation käytäntöjen ja sopimusten mukaan.	0
6 Ilmaisiasiakkaat	Esim. kunnan virastot, koulut tms.	0
7 Erikoistilaus	Esim. uudelleen digitointi, 3D, esinekuvaus, jota ei voi hinnoitella etukäteen. tilauslomaketta käytetään yhteydenottopyyntönä	0

Miksei vaan kaikille kaikki heti

- Iso osa ennen 2010-lukua digitoidusta on laadullisesti heikompaa kuin uudemmat digitoinnit
- Normaali skannausresoluutio ei ole aina riittävä
- Jpegin tilalle mahdollisesti TIFF
- Tekijänoikeudelliset esteet (sopimus alkuperäisen kuvaajan tai hänen perikuntansa kanssa)
- Muut esteet ("harmaa alue")

- Paljon maksullisuus perustuu palveluun, ei tekijänoikeuksiin
- Paljo on mahdollisuus, ei pakko
- Myös kirjastoilla on maksullista toimintaa
- Organisaatioille olisi luotava niille sopivia vaihtoehtoja. Kaikille ei sovi sama malli.

Yhteenveto Collecten OR:n vastauksista

- PALJO on kehitetty parantamaan Finnan käyttäjän asiakaskokemusta, jotta asiakkaan ei tarvitse ottaa yhteyttä monin eri tavoin useisiin organisaatioihin, mikäli hän haluaa useamman kuvan. Myös turvallinen ja nopea maksaminen on sekä museon että palvelun tilaajan etu.
- Ensisijaisesti tilauspalvelu: asiakas voi tilata (uudelleen) digitoinnin objektista, jota ei ole lainkaan kuvattu, tai olemassa olevan kuvan laatu ei täytä tarvetta.
- Joihinkin kuviin liittyy tekijänoikeusmaksuja tai provisioita valokuvaajille, joita museo perii ja tilittää kuvaajille vastineeksi siitä, että saa näiden kuvat käyttöönsä. Näissä tapauksissa museo voi myös periä palvelumaksun välikätenä toimimisesta.
- Kunnat ja säätiöt edellyttävät ylläpitämiltään museoiltaan omaa varainhankintaa.
 - Esimerkiksi Tampereella on linjaus (v.2019) ilmaisesta työstä ("helpot" haut ja valmiina oleva materiaali) ja tehtävistä, joiden tuntilaskutus on 70€/tunti (asiantuntijan tekemät haut + esim. uudelleenskannukseen menevä työaika)
- Museot, tai niiden taustaorganisaatiot, määrittelevät itse hinnoittelupolitiikkansa. Kunnallisten, säätiöperustaisten ja muiden yksityisten museoiden rahoitusmallit ja taustaorganisaatioiden vaatimukset vaihtelevat paljon.

Museoiden käytännöt ovat erilaisia

- "... museoilla on maksullisuuden suhteen varmaan tosi erilaisia käytäntöjä, joista jokainen museo päättää itse. Museot tietysti myös omalta osaltaan rakentavat ja ylläpitävät näitä palveluita joten ainakin osalla on varmasti paineita pitää kuvakauppa maksullisena myös jo olemassaolevien highresien osalta. Paljon kuvakaupan täytyy voida olla myös tilauspalvelu, koska kaikki kuvat eivät ole valmiiksi highres. Tällöin se varmaan ainakin on maksullista. **Elämme varmaan jonkinlaista siirtymäaikaa kohti vapaata/ilmaista käyttöä mutta toivottavasti tähän löytyy joku joustava politiikka, joka sallii erilaiset käytännöt talouden suhteen"**
- säätiö- tai yhdistyspohjaisille organisaatioille maksullinen kuvakauppa voi olla tärkeämpi kuin kunnallisille, vaikka kaikilla varmaan on omanlaisensa paineet. Minusta ilmaistuotteena ruuturesoluutioiset kuvat pitäisi riittää ja antaa mahdollisuus jakaa tarkempikin kuva mikäli organisaatioille se on ok, joko ilmaiseksi tai maksua vastaan. Kyseessä on kuitenkin lähinnä ruuturesoluutiota suuremmista kuvista, joiden luovuttaminen monesti voi vaatia uudelleenskannausta, jos niitä ei ole riittävällä tarkkuudella aikanaan skannattu Voi olla myös tekijänoikeuksiin liittyviä sopimuksia, jotka estävät vapaan jakamisen. Eiväthän kirjastotkaan jaa valtaosaa kirjojaan vapaasti digitaalisena nettiin. **Jos vaatimus on jakaa kaikki ilmaiseksi, se ei ainakaan lisää avoimuutta** [= julkaistavan kulttuuriperintöaineiston määrää esim. Finnassa]

